

Inventeringsrapport 2010

1 maj - 31 oktober 2010

Waxholmsbolagets tillgänglighet

för passagerare med synnedsättning

WAXHOLMSBOLAGET

Trafikupplysningar 08-679 58 30
www.waxholmsbolaget.se

Innehåll

Inledning.....	3
Slutledning.....	4
Nämdö, Gällnö	5
Dalarö, Sandhamn, Söderarm	6
Saxaren.....	7
V-båtarna.....	8
Waxholm I, Waxholm II	9
Solöga, Vindöga.....	10
Roslagen, Skärgården	11
Storskär, Norrskär, Västan.....	12
Förslag till förbättringar	13
Underlag för våra bedömningar	16

Waxholmsbolagets tillgänglighet för passagerare med synnedsättning

Utgiven av Waxholmsbolaget

Tryck: EO Grafiska AB, 2010

Praktiska inventeringar

Kersti Wiberg, Loa Rissmar

Text och innehåll

Kersti Wiberg, Loa Rissmar, Dagny Mörk

Bilder och layout

Loa Rissmar

Waxholms Ångfartyg AB • Box 7422 • 103 91 Stockholm,
Telefon: 08-614 64 50 • E-post: info@waxholmsbolaget.se
Hemsida: www.waxholmsbolaget.se • Kontaktperson: Jan Norell

Inledning

Det senaste decenniet har tillgängligheten till den kollektiva sjötrafiken i Stockholm genomgått en kontinuerlig förbättring för i första hand personer med rörelsehinder. Flera av fartygen som ingår i trafiken fungerar idag bra att resa med för personer ur målgruppen.

Denna rapport är ett led i att utöka målgruppen för Waxholmsbolagets tillgänglighetsarbete till att förutom rörelsehindrade även omfatta personer med synnedsättningar. För ändamålet inleddes i slutet av 2009 ett samarbete med Bygg Klokt som under ett flertal år arbetat för bättre tillgänglighet och användbarhet i byggd miljö.

Med hjälp av Dagny Mörk vid Bygg Klokt har ett enkelt inventeringsformulär tagits fram inför de praktiska inventeringarna. Vi har denna gång koncentrerat oss till några få men viktiga punkter:

1. Säkerhet vid ombordstigning och trappor
2. Skyltning och information ombord

Under sommaren 2010 har vi skapat oss en första överblick över tillgängligheten för synskadade till Waxholmsbolagets fartyg genom att inventera ett fartyg ur respektive fartygsfamilj. Inventerade fartyg är i huvudsak Gällnö, Sandhamn, Saxaren, Vaddö, Waxholm I, Solöga, Roslagen och Storskär. Ytterligare några resor har företagits med andra fartyg ur familjerna.

Denna rapport ska inte ses som en heltäckande inventering av tillgängligheten för personer med synnedsättning till den kollektiva sjötrafiken i Stockholm, utan mer som en förstudie.

Texten i rapporten utgår enbart från synskadades behov. Den tar således inte hänsyn till andra gruppers behov eller andra faktorer såsom sjösäkerhet o dyl. Det innebär att åtgärder som ska göras utifrån rapportens förslag bör diskuteras även med annan expertis innan de planeras och verkställs.

den 7 november 2010

Loa Rissmar & Kersti Wiberg

Bygg Klokt

Bygg Klokt representerar personer med nedsatt rörelseförmåga eller orienteringssvårigheter som till exempel nedsatt syn eller hörsel och består av en planeringsgrupp med representanter från 6 handikapporganisationer.

Slutledning

Mycket positivt med bemanning vid landgång och informationsdisk, då personlig kontakt och service är oerhört viktigt för resenärer med synnedsättning.

Salongstrappan på Söderarm utgör en säkerhetsrisk, då den är placerad i förlängningen av en gång, har bristande markering av översta plansteget och ledstänger som slutar nedanför översta planstegets framkant.

Under sommaren 2010 har Waxholmsbolaget låtit inventera tillgängligheten för synskadade till åtta av bolagets fartyg, ett ur respektive fartygsfamilj. Inventeringen har varit av det enklare slaget och omfattat några få men viktiga områden, nämligen landgångar, trappor, informationsdiskar, trafikdisplayer och fast skyltning. Syftet har varit att få en första överblick över fartygens nuvarande tillgänglighet för målgruppen.

I kapitlet förslag till förbättringar i denna rapport presenterar vi förslag på åtgärder som kan vidtas för att öka tillgängligheten för den specifika målgruppen till respektive av ovan angivna områden. Några åtgärder får dock anses som viktigare eftersom dessa påverkar säkerheten för den synskadade passageraren.

God tillgång till personlig kontakt och service

Samtliga Waxholmsbolagets fartyg har bemannad landgång vid på- och avstigning samt en informationsdisk som är bemannad under färd. Detta är mycket positivt då den personliga kontakten och servicen hör till en av de faktorer som betyder mest för den synskadades upplevelse av tillgänglighet vid resandet.

Ökad säkerhet vid trapporna på övre däck

Fartygens trappor är generellt bristfälligt markerade vad gäller plansteget vid övre däck. Dessutom sträcker sig ledstängerna oftast inte 30 cm förbi framkanten på trappans översta och nedersta plansteg. På vissa fartyg är ledstängerna till och med kortare än trappan! Dessa två faktorer är av betydelse för att en synskadad person säkert ska hinna uppfatta trappans början och slut, och kan tillsammans innebära en stor säkerhetsrisk. Det är därför en av de viktigaste och mest akuta detaljerna att åtgärda.

Komplettera landgångarna med tydlig kontrast i början och slut

Samtliga Waxholmsbolagets fartyg har en stabil landgång med ledstänger på båda sidor. Landgångens form och utseende varierar dock mellan de olika fartygsfamiljerna. Den gul/svarta varningstapen som idag ofta sitter i början och slutet på många av landgångarna är ofta otydlig för personer med synnedsättningar och bör kompletteras med en tydlig kontrastmarkering.

Ta fram ett generellt skyltsystem för hela fartygslinjen

Skytningen är för närvarande inkonsekvent över fartygslinjen. Kontrasterna mellan text och bakgrund är visserligen god, men skyltarna sitter ofta för högt för att kunna läsas på mycket nära håll och punktskrift eller upphöjd relief saknas. Ett förslag är att utarbeta ett generellt skyltsystem för hela trafiken.

Det är viktigt att i första hand åtgärda de faktorer som idag utgör en säkerhetsrisk. Åtgärder för att undvika fallolyckor vid trapporna på Söderarm, Sandhamn och Dalarö samt i viss mån även på Nämdö och Gällnö bör prioriteras högt.

En konsekvens när det gäller kontrastmarkering, skyltning etc som även överensstämmer med övrig kollektivtrafik bör eftersträvas för att ge en ökad känsla av trygghet för målgruppen.

Nämdö, Gällnö

Ägare: Waxholmsbolaget. Byggår 2009-2010. Passagerare max 280.

Ombordstigningen sker via en stabil och bred landgång med ledstänger som saknar kontrastmålning och löper endast lika långt som landgången. Ledstängerna får dessutom ett avbrott i och med att det är en "led" på landgången. I början och starten av landgången sitter en varningstape.

Väl inne i salongen är fartygets informationsdisk, där man även köper biljetterna, placerad på vänster sida. Disken är upplyst med spotlights från taket, men endast skyltad med en mindre skylt.

Fartygets cafeteria finns på övre däck. Trappan har ledstänger som

börjar vid trappans start på nedre däck och löper 30 cm efter slut på övre däck. Kontrastmarkeringar finns i framkant på varje steg. Skyltarna till wc är placerade på dörrbladen och är inte taktila. Båten är utrustad med hiss. Observera att vid avstigning från hissen på övre däck, kommer trappan väldigt nära på höger sida!

Inför kommande brygga görs ett manuell utrop i båtens högtalarsystem. Ombord finns även ett par displayer där man kan följa båtens rutt längs en karta. Displayerna är placerade under tak och med tanke på att man inte skall slå i dem. Detta medför dock svårigheter med att stå invid och titta på.

Stabil landgång med korta ledstänger och svag markering av ändarna

Nedgåtgående trappa nära hiss, något ologiskt markerad med viss fallrisk

Toalettskylt på dörrblad, något högt och utan punktskrift eller upphöjd relief

Inventeringsdatum: 2010-08-10
Inventeringssätt: Personligt besök

Ombordstigning

Landgångens stegyta har en 5 cm bred gul/svart kontrastmarkering i båda ändar. Ledstängerna sträcker sig 0 cm förbi stegyten i vardera änden, är i grå metall utan extra kontrastmålning.

Trappor

Ingen tydlig markering av salongs-trappans översta och nedersta steg. En smal kontrastmarkering i framkant på varje steg. Ledstängerna sträcker sig nertill 0 cm och upptill 30 cm förbi ändstegets framkant, är metallfärgad och fäst i mörk trälist. Utomhustrappa helt utan kontrastmarkerade steg. Ledstängerna sträcker sig nertill 20 cm och upptill

30 cm förbi ändstegets framkant samt är liksom räckverket helt vita.

Information och displayer

Informationsdisk markerad med två punktljus i taket framför disken. Belysning genom nedåtriktade lampor i luckans överkant. Displayer med trafikinformation placerade med centrum 180 cm ovan golv. Ingen display i ögonhöjd.

Fast skyltning

Toaletterna markerade med skyltar på dörrbladet 170 cm ovan golv. Släta skyltar med svart text/symbol mot silvergrå bakgrund. Textstorlek 2,5 cm. Knapparna i hissen kompletterade med punktskrift.

- + Bemannad landgång vid på- och avstigning
- + Informationsdisk bemannad (under färd)
- + Trappornas ledstänger sträcker sig förbi (övre) ändsteget
- + Högtalarutrop inför angörande brygga
- Något otydlig kontrastmarkering av landgångens ändar
- Tidigt avslut av landgångens ledstänger
- Bristfällig markering av trappornas övre (och nedre) plansteg
- Inga skyltar (förutom i hissen) med punktskrift eller upphöjd relief

Sandhamn, Söderarm

Ägare: Waxholmsbolaget. Byggår 2004-2005. Passagerare max 350.

Ombordstigning sker via en bred och stabil landgång med ledstänger, vilka saknar kontrastmålning och löper endast lika långt som landgången. Ledstängerna får dessutom ett avbrott då det är en "led" på landgången. I början och slutet av landgången sitter en svart/gul varningstape.

Informationsdisken, där även biljetter säljs, är bemannad under färd. Den är placerad strax innanför entrén och upplyst från taket.

Trappan till övre däck, där bland annat cafeteria finns, är olika kontrastmarkerade på de olika fartygen. Nertill börjar ledstängerna i samband med trappornas start, upptill ser fartygens trappor olika ut. På Söderhamn startar

trappan i nivå med den intilliggande väggen och ledstången löper därmed inte de 30 cm förbi trappans start. Kontrastmarkering finns endast i form av en smal linje i direkt anslutning till trappans början. På Sandhamn börjar trappan med ett plansteg som är kontrastmarkerat och därmed löper även ledstången 30 cm före trappans start.

Inför kommande brygga görs ett manuell utrop i båtens högtalarsystem. Ombord finns även ett par displayer där man kan följa båtens rutt längs en karta. Displayerna är placerade under tak och med tanke på att man inte skall slå i dem. Detta medför dock svårigheter att stå intill och läsa. Skyltarna till wc är placerade på dörrbladen och är inte taktila. Båten är utrustad med hiss.

Stabil landgång med korta ledstänger och svag markering av ändarna

Öppen salongstrappa i gångriktning, med korta ledstänger och viss fallrisk

Toalettskylt med liten text placerad högt upp på dörrbladet

Inventeringsdatum: 2010-09-16
Inventeringssätt: Personligt besök

Ombordstigning

Landgångens stegyta har en 5 cm bred gul/svart kontrastmarkering i båda ändar. Ledstängerna är inte kontrastmålade och sträcker sig 0 cm förbi stegyten i vardera änden.

Trappor

Ingen/bristande* tydlig markering av salongstrappans översta och nedersta steg. En smal kontrastmarkering i framkant på varje steg. Ledstängerna sträcker sig nertill 0 cm och upptill 10 cm förbi ändstegets framkant. Utomhustrappa helt utan kontrastmarkerade steg (Dalarö)*. Ledstängerna sträcker

sig nertill 0 cm och upptill 30 cm förbi ändstegets framkant samt är liksom räckverket helt vita. (*=Skillnader fartygen emellan)

Information och displayer

Informationsdisken markerad med två blå punktljus i taket framför disken.

Fast skyltning

Toaletterna markerade med skyltar på dörrbladet 200 cm ovan golv. Släta skyltar med svart text/symbol mot vit bakgrund. Textstorlek 2,2 cm.

- + Bemannad landgång vid på- och avstigning
- + Informationsdisk bemannad (under färd)
- + Högtalarutrop inför angörande brygga
- Något otydlig kontrastmarkering av landgångens ändar
- Tidigt avslut av landgångens ledstänger
- Bristfällig markering av trappornas övre (och nedre) plansteg
- Tidigt avslut av trappornas ledstänger (OBS Söderarm!)
- Inga skyltar med punktskrift eller upphöjd relief

Saxaren

Ägare: Waxholmsbolaget. Byggår 1999. Passagerare max 340.

Ombordstigningen sker via en bred landgång med ledstänger som löper 15 cm förbi landgångens början och slut. Ledstängerna har haft en vit kontrastmålning som vid besöket börjat flagna. En ca 5 cm svart/gul varningstape sitter i början och slut av landgången.

Informationsdisken, där även biljetter säljs, är bemannad under färd. Den är placerad strax innanför entrén och upplyst från taket.

Övre soldäck når man via en trappa ute i aktern. Trappan har ledstänger som på nedre däck startar där trappan börjar och på övre däck slutar 30 cm efter trappans slut. Kontrastmarkeringar saknas helt.

Inför kommande brygga görs ett manuell utrop i båtens högtalarsystem. Ombord finns även ett par displayer där man kan följa båtens rutt längs en karta. De flesta av displayerna är placerade under tak och med tanke på att man inte skall slå i dem. En större vägghängd display finns dock i aktersalongen. Alla är dock svåra att stå intill och läsa. Skyltarna till wc är placerade på dörrbladen och är inte taktila.

Stabil landgång med längre ledstänger och svag markering av ändarna

Trappa på utdäck utan kontrastmarkerade steg

Toalettskylt på dörrblad, något högt och utan punktskrift eller upphöjd relief

Inventeringsdatum: 2010-08-09
Inventeringssätt: Personligt besök

Ombordstigning

Landgångens stegyta har en 5 cm bred gul/svart kontrastmarkering i båda ändar. Ledstängerna sträcker sig 15 cm förbi stegytan i vardera änden, är vitmålade men färgen har flagnat och den grå metallfärgen lyser igenom.

Trappor

Fartyget har ingen salongstrappa. Utomhustrappa helt utan kontrastmarkerade steg. Ledstängerna sträcker sig nertill 0 cm och upptill 30 cm förbi ändstegets framkant samt är liksom räckerket helt vita.

Information och displayer

Informationsdisken markerad med två punktljus i taket framför samt nedåtvänd belysning under disken. Displayer med trafikinformation placerade med centrum 175-185 cm ovan golv. Ingen display i ögonhöjd.

Fast skyltning

Toaletterna markerade med skyltar på dörrbladet 175 cm ovan golv. Släta skyltar med svart text/symbol mot silvergrå bakgrund. Textstorlek 2,5 cm, symbol 6 cm.

- + Landgångens ledstänger sträcker sig förbi stegyten (dock ej 30 cm)
- + Bemannad landgång vid på- och avstigning
- + Informationsdisk bemannad (under färd)
- + Högtalarutrop inför angörande brygga

- Något otydlig kontrastmarkering av landgångens ändar
- Bristfällig markering av trappornas övre (och nedre) plansteg
- Tidigt avslut av trappornas ledstänger
- Inga skyltar med punktskrift eller upphöjd relief

Väddö, Vånö

Ägare: Waxholmsbolaget. Byggår 1991-1992. Passagerare max 340.

Ombordstigningen sker via en bred landgång med ledstänger som sträcker sig 20 cm förbi landgångens början/slut. Kontrastmarkeringar saknas på ledstänger och landgång.

Informationsdisken, där även biljetter säljs, är bemannad under färd. Den är placerad strax innanför entrén och upplyst från disken och ner mot golv.

Övre däck nås via en trappa mitt i båten. Trappan har ledstänger som på övre däck startar där trappan börjar och på nedre däck slutar 15 cm efter trappans slut. En smal kontrastmarkering finns på varje trappsteg. På akterdäck finns även en trappa utom-

hus. Denna har gul kontrastmålning på varje steg och ledstänger som startar vid trappans början nertill och fortsätter 30 cm förbi uppe.

Inför kommande brygga görs ett manuellt utrop i båtens högtalarsystem. Ombord finns även ett par displayer där man kan följa båtens rutt längs en karta. De flesta displayer är placerade under tak med tanke på att man inte skall slå i dem. Alla är dock svåra att stå intill och läsa. Skyltarna till wc är placerade på dörrbladen och är inte taktila.

Stabil landgång med längre ledstänger och utan markering av ändarna

Salongstrappan bristfälligt markerad på övre däck med korta ledstänger

Toalettskylt på dörrblad, något högt och utan punktskrift eller upphöjd relief

Inventeringsdatum: 2010-08-11
Inventeringssätt: Personligt besök

Ombordstigning

Landgångens stegyta är i båda ändar ljus metallgrå men utan extra kontrastmarkering. Ledstängerna sträcker sig 20 cm förbi stegyten i vardera änden, är i grå metall utan extra kontrastmålning.

Trappor

Ingen tydlig markering av salongstrappans översta och nedersta steg. En smal kontrastmarkering i framkant på varje steg. Ledstängerna sträcker sig nertill 15 cm och upp till 0 cm förbi ändstegets framkant. Ledstängerna är träbrun mot ljus bakgrund (väggen). Utomhustrappa med helt gulmalade steg (Väddö)*. Ledstängerna

sträcker sig nertill 0 cm och upp till 30 cm förbi ändstegets framkant, är silvergrå mot vitt räckenverk. (*=Skillnader fartygen emellan)

Information och displayer

Informationsdisken markerad med nedåtvänd belysning under disken. Displayer med trafikinformation placerade med centrum 180 cm ovan golv. Ingen display i ögonhöjd.

Fast skyltning

Toaletterna markerade med skyltar på dörrbladet 170 cm ovan golv. Släta skyltar med svart text/symbol mot silvergrå bakgrund.

- + Landgångens ledstänger sträcker sig förbi stegyten (dock ej 30 cm)
- + Bemannad landgång vid på- och avstigning
- + Informationsdisk bemannad (under färd)
- + Högtalarutrop inför angörande brygga

- Ingen kontrastmarkering av landgångens ändar
- Bristfällig markering av trappornas övre (och nedre) plansteg
- Tidigt avslut av trappornas ledstänger
- Inga skyltar med punktskrift eller upphöjd relief

Waxholm I

Ägare: Waxholmsbolaget. Byggår 1983. Passagerare max 350.

Ombordstigning sker via en bred och stabil landgång med ledstänger, vilka saknar kontrastmålning och löper endast lika långt som landgången. Ledstängerna får dessutom ett avbrott förbi en "led" på landgången. I början och slutet av landgången sitter en svart/gul varningstape.

Informationsdisken, där även biljetter säljs, är bemannad under färd. Den är placerad strax innanför entrén och upplyst från luckans överkant ner mot disken och från disken ner mot golvet.

Övre däck nås via en trappa mitt i båten. Trappan har ledstänger som startar där trappan börjar och slutar.

En smal kontrastmarkering finns på varje trappsteg. På akterdäck finns även en trappa utomhus. Denna har smal gul kontrastmålning på varje steg och ledstängerna startar vid trappans början nertill och fortsätter 15 cm förbi uppe.

Inför kommande brygga görs ett manuellt utrop i båtens högtalarsystem. Ombord finns även ett par displayer där man kan följa båtens rutt längs en karta. De flesta av displayerna är placerade under tak och med tanke på att man inte skall slå i dem. Alla är dock svåra att stå intill och läsa. Skyltarna till wc är placerade på dörrbladen och är inte taktila.

Stabil landgång med korta ledstänger och svag markering av ändarna

Salongstrappan bristfälligt markerad på övre däck med brutna ledstänger

Toalettskylt på dörrblad, något högt och utan punktskrift eller upphöjd relief

Inventeringsdatum: 2010-09-16
Inventeringssätt: Personligt besök

Ombordstigning

Landgångens stegyta har en 5 cm bred gul/svart kontrastmarkering i båda ändar. Ledstängerna sträcker sig 0 cm förbi stegyten i vardera änden, är i grå metall utan extra kontrastmålning.

Trappor

Ingen tydlig markering av salongstrappans översta och nedersta steg. En smal kontrastmarkering i framkant på varje steg. Ledstängerna löper 0 cm förbi ändstegets framkant både upptill och nertill, är metallfärgad mot ljus bakgrund (vägg). Ingen tydlig markering av utomhusstrappans översta och nedersta steg. En smal kontrastmarkering i fram-

kant på varje steg. Ledstängerna löper nertill 0 cm och upptill 15 cm förbi ändstegets framkant samt är liksom räcken mörkt grå.

Information och displayer

Informationsdisken markerad med två punktljus i luckans överkant samt nedåtvänd belysning under disken. Displayer med trafikinformation placerade med centrum 180 cm ovan golvet. Ingen display i ögonhöjd.

Fast skyltning

Toaletterna markerade med skyltar på dörrbladet 170 cm ovan golvet. Släta skyltar med vit text/symbol mot svart bakgrund. Textstorlek 5 cm.

- + Bemannad landgång vid på- och avstigning
- + Informationsdisk bemannad (under färd)
- + Högtalarutrop inför angörande brygga
- Något otydlig kontrastmarkering av landgångens ändar
- Tidigt avslut av landgångens ledstänger
- Bristfällig markering av trappornas övre (och nedre) plansteg
- Tidigt avslut av trappornas ledstänger
- Inga skyltar med punktskrift eller upphöjd relief

Solöga

Ägare: Waxholmsbolaget. Byggår 1978. Passagerare max 180.

Ombordstigning sker via en bred och stabil landgång med ledstänger, vilka saknar kontrastmålning och som löper något längre än landgången i början och slut. I ändarna sitter en svart/gul varningstape. Landgången avslutas med en ca 1 meter lång avfasningsdel som helt saknar ledstänger.

Informationsdisken, som är placerad innanför ingången, är bemannad och upplyst från tak. Här är även fartygets kafeteriadel och biljettförsäljning.

Övre däck nås via en trappa mitt i båten. Trappan har endast en ledstång, vilken börjar strax ovanför nedersta

trappsteget och slutar i linje med översta trappstegets framkant. En smal kontrastmarkering finns på varje trappsteg. Även på akterdäck finns en trappa. Denna har smal svart/gul varningstape på varje steg och översta steget är tydligt kontrastmarkerat. Ledstängerna startar vid trappans början nertill och fortsätter en bit förbi trappan på övre däck.

Inför kommande brygga görs ett manuell utrop i båtens högtalarsystem. Ombord finns även ett par displayer där man kan följa båtens rutt längs en karta. De flesta displayer är placerade strax under tak, alla svåra att stå intill och läsa. Skyltarna till wc är placerade på dörrbladen och är inte taktila.

Stabil landgång med längre ledstänger och svag markering av ändarna

Salongstrappan bristfälligt markerad på övre däck med en kort ledstång

Toalettskylt på dörrblad, något högt och utan punktskrift eller upphöjd relief

Inventeringsdatum: 2010-09-16
Inventeringssätt: Personligt besök

Ombordstigning

Landgångens stegyta har en 5 cm bred gul/svart kontrastmarkering i båda ändar. Ledstängerna sträcker sig 15 cm förbi stegyten i vardera änden, är i grå metall utan extra kontrastmålning. En 1 m lång avfasning mot fördäck utan ledstång.

Trappor

Ingen tydlig markering av salongstrappans översta och nedersta steg. En smal kontrastmarkering i framkant på varje steg. Endast en ledstång som löper nertill -15 cm och upp till 0 cm förbi ändstegets framkant, mässingsfärgad mot gul vägg. Tydlig markering av utomhustrappans översta steg. Ingen markering av nedersta steget. En

smal kontrastmarkering i framkant på varje steg. Ledstängerna löper nertill 0 cm och upp till 15 cm förbi ändstegets framkant, är svarta med vitt räckverk.

Information och displayer

Informationsdisken markerad med två punktljus i taket framför disken. Displayer med trafikinformation placerade med centrum 170-180 cm ovan golv. Ingen display i ögonhöjd.

Fast skyltning

Toaletterna markerade med skyltar på dörrbladet 170 cm ovan golv. Släta skyltar med svart text/symbol mot silvergrå bakgrund. Textstorlek 2 cm.

- + Landgångens ledstänger sträcker sig förbi stegyten (dock ej 30 cm)
- + Bemannad landgång vid på- och avstigning
- + Informationsdisk bemannad (under färd)
- + Högtalarutrop inför angörande brygga
- Något otydlig kontrastmarkering av landgångens ändar
- Bristfällig markering av trappornas övre (och nedre) plansteg
- Tidigt avslut av trappornas ledstänger
- Inga skyltar med punktskrift eller upphöjd relief

Roslagen

Ägare: Waxholmsbolaget. Byggår 1979. Passagerare max 297.

Ombordstigning sker på två olika sätt beroende på kaj. Antingen via den rundade fören, som då ligger dikt mot kajkanten. Ledstänger som sträcker sig fram till kajkanten finns på båda sidor. Kontrastmarkeringar saknas. Eller via en något smalare landgång med ledstänger på båda sidor. Även här saknas kontrastmarkeringar.

Informationsdisken, där även biljetter säljs, är bemannad under färd. Den är placerad strax innanför entrén och upplyst från luckans överkant ner mot disken och från disken ner mot golvet.

Ombordstigning

Den ordinarie landgången är en del av fördäcket. Stegytan har en 5 cm bred svart gummlist i den rundade änden mot kaj. Ledstängerna sträcker sig 0 cm förbi stegytns ände mot kaj, är i grå metall utan extra kontrastmålning.

Trappor

En gul/svart (nött) markering av salongstrappans översta steg. En smal kontrastmarkering i framkant på varje steg. Ledstängerna sträcker sig 0 cm förbi ändstegets framkant både upptill och nertill, är träfärgad mot ljus vägg.

Ingen tydlig markering av utomhustrappans översta och nedersta steg. En smal kontrastmarkering i framkant på varje steg. Ledstäng-

Övre däck nås via en trappa mitt i båten. Trappans ledstänger startar där trappan börjar och slutar. En smal kontrastmarkering finns på varje trappsteg. På akterdäck finns även en trappa utomhus. Denna har smal gul kontrastmålning på varje steg och ledstängerna startar vid trappans början nertill och slutar ca 60 cm innan trappan slutar på övre däck.

Inför kommande brygga görs ett manuell utrop i båtens högtalarsystem. Ombord finns även ett par displayer där man kan följa båtens rutt längs en karta. De flesta av displayerna är placerade under tak och med tanke på att man inte skall slå i dem. Alla är dock svåra att stå intill och läsa. Skyltarna till wc är placerade på dörrbladen och är inte taktila.

Rundat fördäck med korta ledstänger

Salongstrappan bristfälligt markerad på övre däck med korta ledstänger

Toalettskyltar på dörrbladet

erna sträcker sig nertill 0 cm förbi ändstegets framkant och slutar upptill 60 cm nedanför ändsteget. Är liksom räckverket helt vita. (Trappan svängd upptill).

Information och displayer

Informationsdisken markerad med två punktljus i luckans överkant samt nedåtvänd belysning under disken. Displayer med trafikinformation placerade med centrum 180 cm ovan golv. Ingen display i ögonhöjd.

Fast skyltning

Toaletterna markerade med skyltar på dörrbladet 165 cm ovan golv. Släta skyltar med svart text/symbol mot silvergrå bakgrund. Textstorlek 2,5 cm.

Inventeringsdatum: 2010-08-10
Inventeringssätt: Personligt besök

- + Bemannad landgång vid på- och avstigning
- + Informationsdisk bemannad (under färd)
- + Högtalarutrop inför angörande brygga

- Ingen kontrastmarkering av landgångens ändar
- Tidigt avslut av landgångens ledstänger
- Bristfällig markering av trappornas övre (och nedre) plansteg
- Tidigt avslut av trappornas ledstänger
- Inga skyltar med punktskrift eller upphöjd relief

Storskär, Norrskär

Ägare: Waxholmsbolaget. Byggår 1908-1910. Passagerare max 320, 265.

Ombordstigning sker via en välvd landgång med ledstänger som börjar och slutar där landgången börjar och slutar. Kontrastmarkeringar saknas.

Informationsdisken, där även biljetter säljs, är bemannad under färd. Den är placerad strax innanför entrén och upplyst från disken ner mot golvet.

Övre däck nås via en trappa mitt i båten. Trappan har ledstänger i två olika höjder, som startar där trappan börjar och slutar. En smal kontrastmarkering finns på varje trappsteg. Direkt innanför dörren vid ombordstigning finns även ytterligare en dörr och sedan en trappa ner till cafeterian. Denna trap-

pa har en smal gul kontrastmålning på varje steg och endast ledstång på vänster sida uppifrån sett. Ledstången startar 5 cm före trappan och slutar vid trappans slut.

Inför kommande brygga görs ett manuellt utrop i båtens högtalarsystem. Ombord finns även ett par displayer där man kan följa båtens rutt längs en karta. De flesta av displayerna är placerade under tak och med tanke på att man inte skall slå i dem. Alla är dock svåra att stå intill och läsa. Skyltarna till wc är placerade på dörrbladen och är inte taktila.

Välvd landgång med korta ledstänger och utan markering av stegytns ändrar

Salongstrappan bristfälligt markerad på övre däck med korta och något lågt sittande ledstänger

Toalettskylt på dörrblad placerad högt

Inventeringsdatum: 2010-08-11
Inventeringssätt: Personligt besök

Ombordstigning

Landgången är välvd och ganska kort. Stegytan är mörk men utan extra kontrastmarkering vid ändarna. Ledstångerna sträcker sig 0 cm förbi stegytn i vardera ände, är i grå metall utan extra kontrastmålning.

Trappor

Ingen tydlig markering av salongstrappans översta och nedersta steg. En smal kontrastmarkering i framkant på varje steg. Två ledstänger på olika höjd stäcker sig nertill 0 cm och upptill 5 cm förbi ändstegets framkant, är silvergrå mot delvis mörk bakgrund (väggen).

Trappan till cafeterian på nedre däck har endast en ledstång som sträcker sig nertill 5 cm och upptill 0 cm förbi ändstegets framkant. Fartyget har ingen utomhustrappa.

Information och displayer

Informationsdisken markerad med nedåtvänd belysning under disken. Displayer med trafikinformation placerade med centrum 170 cm ovan golv. Ingen display i ögonhöjd.

Fast skyltning

Toaletterna markerade med skyltar på dörrbladet 190 cm ovan golv. Släta skyltar med mörkblå text/symbol mot vit bakgrund. Textstorlek 1,4 cm.

- + Bemannad landgång vid på- och avstigning
- + Informationsdisk bemannad (under färd)
- + Högtalarutrop inför angörande brygga
- Ingen kontrastmarkering av landgångens ändrar
- Tidigt avslut av landgångens ledstänger
- Bristfällig markering av trappornas övre (och nedre) plansteg
- Tidigt avslut av trappornas ledstänger
- Inga skyltar med punktskrift eller upphöjd relief

Förslag till förbättringar

I detta kapitel ger vi förslag till ett antal åtgärder som kan bidra till att ytterligare förbättra tillgängligheten till Waxholmsbolagets skärgårdstrafik för personer med synnedsättningar. Förslagen har arbetats fram i samarbete med Dagny Mörk från Bygg Klokt.

Allmänt om kontrastmarkeringar

- En ljushetskontrast på minst 0,4 NCS gör det möjligt för många synsvaga att uppfatta en markering.
- Ofta används den gul/svarta markeringstejpen som kontrastmarkering, vilken kan vara svår att uppfatta för en synskadad person. Den bör mer ses som en nödlösning än som en permanent markering.
- Ofta är en ljus, helst vit, markering att föredra då den är lättare att uppfatta för många synskadade. Svart markering kan uppfattas som hållighet.
- Underhåll kontrastmålning och -markering med jämna mellanrum. Det är lätt att den nöts med tiden och då förlorar sin funktion.

Den gul/svarta kontrastmarkeringen kan vara svår att se för den synskadade. Kontrastmarkeringar nöts också med tiden och måste därför underhållas regelbundet för att behålla sin funktion.

Landgång

Samtliga Waxholmsbolagets fartyg har en stabil landgång med ledstänger på båda sidor. Landgångens form och utseende varierar dock mellan fartygsfamiljerna.

Många av fartygens landgångar har en kontrastmarkering i form av en 5 cm bred gul/svart tejprand i början och slutet av stegyten. Flera av fartygen har ingen specifik kontrastmarkering i början och slut.

Inget av fartygen har en landgång där ledstångerna sträcker sig det rekommenderade 30 cm längre än stegyten i vardera änden. De flesta landgångar har ledstänger som slutar lodrätt ovanför stegyten. Tre fartygsfamiljer har ledstänger som sträcker sig 15-20 cm längre än stegyten, nämligen V-båtarna, Saxaren och Solöga.

Vid resor med Waxholmsbolagets egna fartyg är landgången alltid bemannad vid på- och avstigning. För det mesta utgörs bemanningen av två personer.

Den gul/svarta tejpranden som utgör kontrastmarkering i början och slutet på flera av landgångarna är ofta otydlig för personer med synnedsättningar. Ledstångerna på flera av landgångarna är dessutom något korta.

Förslag till förbättringar och åtgärder

- Ta fram en plan för lämplig kontrastmarkering av stegyten samt för hur ledstångerna kontrastmålas på bästa sätt. Samarbeta gärna med övriga rederier samt med andra trafikslag inom kollektivtrafiken för att göra åtgärderna enhetliga.
- Kontrastmåla stegyten i början och slut samt ledstångerna på ett enhetligt sätt för alla fartygs landgångar för att skapa konsekvens över hela fartygslinjen.
- Där så är möjligt: Förläng ledstångerna så att de åtminstone är något längre (rek 30 cm) än stegyten i båda ändar.

Informationsdisk

Samtliga Waxholmsbolagets fartyg har strax innanför entrén till salongen en informationsdisk som är bemannad under färd. Här säljs även biljetterna.

De flesta informationsdiskar är markerade med punktbelysning i taket ovanför disken och/eller under disken riktat ned mot väggen och golvet.

Skyltningen består ofta av skyltar ovanför luckan strax under tak med relativt liten text. Ett par fartyg har I-symbol, också den under tak. Ingen skylt i ögonhöjd med taktill markering möjlig att läsa tätt intill eller med händerna.

Ofta är informationsdiskarna väl belysta, men eventuell skyltning sitter ofta högt upp och är svår att uppfatta för personer med synnedsättning.

Förslag till förbättringar och åtgärder

- Arbeta fram ett förbättrat system för skyltning av informationsdisken för att skapa konsekvens över hela fartygslinjen
- Möjlighet att kunna påkalla personalens uppmärksamhet vid disken om obemannad, exempelvis med ringklocka som Roslagen.

Trappor

Trapporna i salongen på samtliga fartyg har kontrastmarkeringar i form av en smal linje längs framkant på varje plansteg. En del trappor har dessutom ljuslister på väggen längs med hela trappan strax över trappsteget.

Däremot saknas för det mesta en extra tydlig kontrastmarkering för översta och nedersta plansteget, som upplyser om var trappan börjar och slutar.

Flera av fartygens utomhustrappor saknar kontrastmarkeringar helt, såväl markering av första och sista steget som markeringar av varje stegs framkant. När kontrastmarkering finns är det framförallt på framkanten av varje steg.

Ledstängerna till trapporna i fartygens salonger är ofta kortare än rekommenderat. Endast på Gällnö går ledstängerna 30 cm förbi översta trappstegets framkant. Annars slutar ledstången, åtminstone på övre däck, ofta lodrätt ovanför översta planstegets framkant. De flesta kontrasterar mot bakgrunden.

Vad gäller ledstängerna för utomhustrapporna så löper de ofta längre än trappan på övre däck, men slutar ofta rakt ovanför nedersta stegets framkant. Ledstängerna består ofta av räckverk, för det mesta helt vitmålat. Svårt att avgöra kontrasten mot omgivningen.

Förslag till förbättringar och åtgärder

- Viktigt öka säkerheten för trapporna på i första hand Söderarm, Sandhamn och Dalarö samt Gällnö och Nämdö. Speciellt Söderarm.
- Viktigt förbättra fartygens markering av trappornas början och slut, framförallt på övre däck och framförallt där trappan ligger öppet i en gång med risk för fall.
- Ta fram en plan för optimal och konsekvent markering av trappornas kontrastmarkeringar. Både inomhus- och utomhustrappor.
- Där så är möjligt förlängs ledstängerna till att går förbi framkanten på trappans översta och nedersta plansteg (framförallt översta). Helst 30 cm alt runda vägg, men minst 10-15 cm. OBS Söderarm där ledstång slutar nedanför översta plansteget!

Salongstrappan på Söderarm utgör en säkerhetsrisk, då den är placerad i förlängningen av en gång, har bristande markering av översta plansteget och ledstänger som slutar nedanför översta planstegets framkant.

- Ta fram en plan för hur kontrastmåla ledstänger och räckverk för utomhustrapporna på bästa sätt. Svårt med fristående ledstänger med otydlig bakgrundsfärg.
- Om varje trappsteg är kontrastmålat (finns på utomhustrappor på fartygen - gul färg) får det inte vara hela steget, då detta "flyter ihop" och trappan då uppifrån upplevs som en enda bred gul "linje". Måla därför endast en smalare i linje i framkant på varje trappsteg.

Trafikinformation via displayer och högtalare

Samtliga Waxholmsbolagets fartyg har displayer ombord som visar trafikinformation i form av en rörlig karta där man ser de närmaste bryggorna kring fartygets aktuella position (GPS) samt fartygets placering i förhållande till bryggorna.

För det mesta består displayerna av en ca 30x40 cm stor bildskärm placerad strax under taket med centrum omkring 180 cm ovan golv. Displayerna är i huvudsak tänkta att läsas på avstånd och har en relativt liten teckenstorlek i förhållande till läsavståndet. Ofta sitter skärmarna ovanför ett säte.

Några fartyg har en större display som komplement, uppsatta något lägre. Ingen display sitter i ögonhöjd (140-160 cm) med möjligheten att stå nära intill för att avläsa skärmen. Ingen display är heller kompletterad med talad information.

På samtliga Waxholmsbolagets fartyg ropas annalkande brygga ut i högtalarna strax innan ankomst till bryggan. I högtalarna kan även annan information meddelas, som trafikavvikelser mm. Utropen görs manuellt.

Förslag till förbättringar och åtgärder

- Komplettera där så är möjligt med en display på 140-160 cm höjd, placerad där det går att stå utan att vara i vägen. Helst där det kan förväntas att hitta den, exempelvis i närheten av infodisken.
- Displayerna kan gärna kompletteras med text om nästa brygga (som exempelvis på Skärgården).
- Vid utveckling av kartdisplayen är det en fördel om den kan kompletteras med talfunktion (med förenklad information) vid påkallande genom knapp.

Fast skyltning

Skyltar till toaletterna är för det mesta placerade mitt på toalettens dörrblad på ca 175 cm höjd över golvet. Skyltarnas form och utseende varierar något från fartyg till fartyg. Gemensamt är att de alla har god kontrast mellan text och bakgrund, men att de varken är taktila eller kompletterade med punktskrift.

Det är inte alla informationsdiskar som är försedd med beskrivande skyltning. Där det finns är skylten för det mesta placerad högt upp, strax under taket, med en relativt liten text som kan vara svår att uppfatta och läsa för en synskadad. På Saxaren och Waxholm I finns även en skylt med I-symbolen och texten Information, även den placerad strax under tak.

Förslag till förbättringar och åtgärder

- Ta fram ett generellt skyltningssystem för samtliga fartyg, helst i enlighet med övriga kollektivtrafiken. Det handlar bland annat om vad som ska skyltas, skyltarnas utformning samt placering.

Trafikdisplayen vid entrén på Norrskär är insprängd i väggen och sitter på en nivå som gör den läsbar även på mycket nära håll (något för hög).

Skyltarna till toaletterna har god kontrast mellan text och bakgrund. Däremot sitter de ofta något högt och är utan vare sig punktskrift eller upphöjd relief.

Underlag för våra bedömningar

Att vara synskadad

Att vara synskadad kan innebära att vara blind (helt sakna användbara synrester) att vara gravt synskadad (endast ha ledsyn) eller att vara synsvag (ha nedsatt synskärpa eller annan inskränkning av synförmågan).

Att ha nedsatt syn eller att helt sakna synförmåga innebär bland annat att det är svårt att orientera sig och att ta del av information. Dessa svårigheter är påtagliga i främmande miljöer och när personer med synskada ska resa och ta sig till olika platser.

Gemensamma behov är personlig service, talande informationsskyltar, högtalarutrop och balansstöd (ledstänger). För den synsvaga har dessutom kontraster och skyltar betydelse.

Källor

- Diskussioner med Dagny Mörk vid Bygg Klokt
- Bygg Kloks hemsida
- SRF Riks hemsida
- Bygg ikapp Handikapp
- Enklare utan hinder
- Sjöfartsverkets handbok
- Handisam - Riv Hindren

I detta kapitel presenterar vi några allmänna riktlinjer och behov för personer med nedsatt syn i samband med resor med fartygen.

Observera att listan över riktlinjer inte är heltäckande. Vi har valt ut de riktlinjer som rör punkterna vi inventerat. Faktauppgifterna är hämtad från olika källor (se marginalrutan nederst på sidan) och har blandats med egna värderingar.

Texten bör i första hand ses som underlag för de bedömningar som gjorts i samband med utförda inventeringar. Vid planerandet av eventuella åtgärder uppmanar vi till att komplettera texten med annan sakkunnig information.

Landgång

Generell beskrivning av riktlinjer

Landgångarna bör ha ledstänger på båda sidor som sträcker sig 30 cm längre än stegyten i vardera änden, samt som kontrasterar mot omgivning och bakgrund. I vardera änden av stegyten bör dessutom finnas en tydlig kontrastmarkering som talar om var landgången börjar och slutar.

Förklaring till riktlinjerna och behoven de tillmötesgår

Ledstången används av synskadade dels som stöd och hjälp vid förflyttning och dels som orienteringshjälp. Det är viktigt att ledstång finns på båda sidor och att de sträcker sig förbi landgångens ändar, då man annars kan riskera att snubbla när steget upp eller ned för landgången tas. Är ledstången även kontrastmålad blir den lättare att upptäcka.

Kontrastmarkering av stegyten ändar gör det lättare för personer med funktionshinder att avgöra var landgången börjar och slutar och minskar därmed också risken för att snubbla och falla.

Är landgången bemannad ges möjlighet till assistans vid behov och ökar tryggheten vid passage. Ytterligare en fördel är att den synskadade redan vid ankomsten till fartyget får en kontakt med fartygets personal. Den personliga kontakten och servicen är en viktig faktor för att den synskadade ska uppleva resan som tillgänglig.

Informationsdisk

Generell beskrivning av riktlinjer

Informationsdisk och disk för biljettförsäljning bör vara väl skyltad och upplyst samt möjlig att hitta till även för personer som har nedsatt syn.

Förklaring till riktlinjerna och behoven de tillmötesgår

Den personliga servicen är en viktig och central fråga vad gäller tillgänglighet vid resor för personer med synskada. Tillgång till personlig kontakt och service är ofta en förutsättning för att en obekant miljö ska vara tillgänglig.

En bemannad informationsdisk på fartyget ger den synskadade möjligheten att på ett enkelt sätt få kontakt med personal för information och vägledning. Det innebär också att kraven på övrig tillgänglighet kan vara lägre.

Trappor

Generell beskrivning av riktlinjer

Trappor bör i första hand ha en tydlig markering av översta och nedersta plansteget. Det bör finnas ledstänger på båda sidor som sträcker sig 30 cm förbi framkanten på översta och nedersta plansteget. Ledstängerna kontrasterande mot omgivning och bakgrund.

Förklaring till riktlinjerna och behoven de tillmötesgår

Den som orienterar sig utan fullgod syn har mycket svårt att se nivåskillnader av olika slag. En yta ter sig ofta alldeles plan, trots att där kan finnas både trappor och andra nivåskillnader. Trappor utgör en risk för alla och kanske i synnerhet för synskadade. På fartyg där underlaget rör sig är risken än större.

Personer med grava synskador är mest beroende av att kunna se var trappan börjar och slutar. Detta både för att kunna undvika trappan vid passage samt för säker användning av trappan.

Det är viktigt att ledstänger finns på trappans båda sidor och att de sträcker sig förbi framkanten på trappans översta och nedersta plansteg för att ge fullgott stöd. Annars finns risken att snubbla eller falla när första respektive sista steget tas. Är ledstången även kontrastmålad blir den lättare att upptäcka.

Speciellt viktigt är det att trappan är tydligt markerad och att ledstången sträcker sig förbi planstegets framkant på fartygets övre däck, där konsekvenserna av ett eventuellt fall kan bli ödesdigert.

Trafikinformation via displayer och högtalare

Generell beskrivning av riktlinjer

Minst en display/digital skylt bör sitta så lågt att det går bra att komma intill och läsa samt vara kompletterade med tal (skärmläsare). Displayen bör sitta i ögonhöjd 140-160 cm ovan golv och inte vara alltför stor för att ge överblick.

För att ha möjlighet att följa resans gång och hålla koll på när det börjar bli dags att förbereda sig för att kliva av, har den synskadade behov av att angörande bryggor alltid ropas ut i högtalarna inför varje tillägg.

Förklaring till riktlinjerna och behoven de tillmötesgår

En synsvag person kan i allmänhet aldrig se skyltar på längre håll. Synfältet utgör för det mesta en kvadratmeter framför fötterna eller 10 till 30 cm framför ögonen. Synsvaga har därför behov av att komma intill och läsa displayen på mycket nära håll.

Det kan vara till stor hjälp om den visuella informationen kan kompletteras med förenklad talad information. Exempelvis via knapp. Detta är dock inte lika viktigt så länge det finns tillgång till personlig service.

När det gäller information via högtalarna är det viktigt att man kan lita på att varje bryggstopp anropas i högtalarna. Om det fungerar med manuellt utrop så är det OK, annars är det att föredra med automatiskt utrop.

Fast skyltning

Generell beskrivning av riktlinjer

För att skyltar skall fungera för synsvaga personer måste de vara logiskt placerade i ögonhöjd, ha tydlig text samt ha god kontrast mellan text och skyltens bakgrund.

Skyltar bör placeras där man kan förvänta sig att de ska finnas samt på en nivå som medger att den synsvaga kan komma intill och läsa skylten på mycket nära håll.

Inom ett skyltsystem skall alla skyltar ha en likartad placering och utformning och de bör finnas i anslutning till entréer, trapphus och hissar. På så sätt vet man alltid var man skall leta efter dem.

Förklaring till riktlinjerna och behoven de tillmötesgår

En synsvag person kan i allmänhet aldrig se skyltar på längre håll. Synfältet utgör för det mesta en kvadratmeter framför fötterna eller 10 till 30 cm framför ögonen. Skyltar som är högt placerade bör därför kompletteras med en lägre skylt som synsvaga kan gå nära intill och läsa.

Namnskyltar (exempelvis till toaletter) bör helst vara placerade på väggen ca 140–160 cm från golvet, på den sida om dörren där dörrhandtaget är placerat. Sitter skylten på dörrbladet är risken att man får dörren på sig vid läsning.

Eftersom en person med synnedbudsättning mest har blicken riktad nedåt för att kunna orientera sig, kan det ibland vara en fördel om kompletterande symboler eller text även finns i golvet.

Inga skyltsystem fungerar så bra för synskadade att de kan ersätta personlig information.

Referenser

Litteratur

- Riktlinjer för tillgänglighet – Riv hindren, Handisam, 2007.
- Enklare utan hinder, Boverket, 2005.
- Bygg ikapp handikapp, AB Svensk Byggtjänst och Hjälpmedelsinstitutet, 2001 (tredje utgåvan, andra tryckningen).
- Anpassning av passagerarfartyg med hänsyn till personer med funktionshinder, Sjöfartsverket.
- Tillgänglighet för personer med funktionshinder till trafiken i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen, dec 2002 (reviderad jun 2006).

Hemsidor

- Bygg Klokt www.byggklokt.nu
- Synskadades riksförbund www.srf.nu
- Handisam www.handisam.se
- Sjöfartsverket www.sjofartsverket.se

